

Omituista tavujakoa

Yhdysmerkkiä eli tavuviivaa käytetään mm. jaettaessa sana kahdelle riville, esim. *kau-pasta*, *silak-ka*, *soti-laspiiri*. Merkki tulee tällöin eri tavuihin kuuluvien äänteiden väliin. Oikein on siis jakaa esim. *kaup-pa* mutta väärin *kaupa-sta*. Tämä on perussääntö. Yhdyssanoja jaettaessa on huomattava, että jos alkuosa päättyy konsonanttiin, sitä ei saa siirtää seuraavalle riville; esim. *erin-omainen*, *perus-asento*. Nämä seikat opitaan tavutuksesta yleensä jo ensimmäisinä kouluvuosina. Myöhemmin ehkä opitaan välttämään sellaista tavujakoa, että jommallekummalle riville tulee yksi ainoa kirjain: *o-mena*, *valvo-a*.

Viime aikoina on kuitenkin eräissä laajalevikkisissä ja muuten huolellisesti toimitetuissa sanoma- ja aikakauslehdissä alettu osoittaa outoa piittaamattomuutta näistä säännöistä. Yhdyssanoja voi nähdä jaettavan eri riveille siten, että alkuosan lisäksi on samalle riville tullut ensimmäinen kirjain jälkiosasta, esim. *kanelio-menat*, pitkällä *ylio-pistorallani*, *välia-jalla*, *ilmastointia-siat*, pyrkivät sanomaan sanansa myös *valheasiantuntijat*, teknisesti ne yleensä ovat taitajan *käsia-laa*, *tuotantoe-lämän* rakenne, *lentoe-mäntä*. Toisenlaiseen typografiaan tottunut vierastaa tällaisia, mutta jotenkin ne saattaa hyväksyä, koska yhtymät *io*, *ia*, *ea* ja *oe* eivät voi kuulua samaan tavuun; jako on siis *ka-ne-li-o-me-nat* jne.

Kyseenalaisia hyväksymisen kannalta ovat sellaiset tapaukset, joissa yhdyssa-

nan alkuosa on *n*-loppuinen, koska tuo *n* voidaan katsoa tavua aloittavaksi kirjaimeksi. Tarkoitin sanoja, jotka on jaettu riviltä toiselle seuraavalla tavalla: *maana-lainen* vastarinta, *luuny-dintä*, *työni-loa*, *biologiano-pettaja*, *nimeno-maan*, *yksinomaan*, *kansano-maisesta*, kokoontuminen yhdistyksen perustamista varten *Torangina-hossa*. Paikkaa tuntematon ei voi tietää, kuuluuko nominatiivi *Torangin-aho* vai *Toranginaho*. Sama koskee myös yhdyssanoja, joiden alkuosa päättyy muuhun konsonanttiin kuin *n*:ään, esim. *talousopettaja*, *uudisa-sukkaat*. Muutamat mainituista sanoista ovat siksi tuttuja, että tavunrajan osaa sijoittaa konsonantin jälkeen, mutta tyylikkäämpää olisi kuitenkin latoa yhdyssanan jälkiosan aloittava yksinäiskirjain uudelle riville: *nimenomaan*, *Torangin-ahossa*, *talous-opettaja*.

Täysin sääntöjen vastaisina on pidettävä jakoa, jossa edelliseen tavuun kuuluva kirjain siirtyy uudelle riville. Ei siis ole lupa jakaa esim. *sama-naikainen*, vaan sana on jaettava tietysti *saman-aikainen*. Sivumennen sanoen on myös lukiessa vältettävä siirtämästä tavunloppuista konsonanttia tavunalkuiseen asemaan (*saman-aikaisia* tapahtumia, ei *sama-naikaisia*). Virheellisesti on yhdyssanat jaettu riviltä toiselle esim. seuraavissa tapauksissa: Kongressin tarkoituksena on syventää keskustelua *maa-nosamme* ongelmista, *vanha-naikainen* paneellaus, *sodanaikaisen Äänislinnan*, kaikki tärkeimmät päätökset tehdään *kansa-näänestyksen* perusteella, saa kyllä solmia uuden työ-

sopimuksen entisen *työ-nantajän* kanssa, *tiedotu-saineistoa*.

Tiedossani ei ole, johtuuko omituinen ja osittain virheellinenkin tavujako la-dontatekniikassa tapahtuneesta muu-toksesta vai huolimattomasti suoritetusta

korjausluvusta vai jostakin muusta syys-tä. Joka tapauksessa lehtien toimitussih-teerien olisi kiinnitettävä huomiota asiaan, niin ettei ainakaan suoranaisia virheitä pääsisi syntymään.

VEIKKO RUOPPILA